

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Oslo, 01.09.2020

Deres ref.: 20/796 EP SCH/bj

Vår ref: Ivar Horneland Kristensen

HØRINGSSVAR OM RAPPORTEN GJENNOMGÅELSE AV NÆRMERE ANGITTE PROBLEMSTILLINGER OM INKASSOLOVEN

Det vises til høringsbrev (ref. 20/796) fra justis- og beredskapsdepartementet 9. mars 2020 vedrørende høring av rapporten *Gjennomgåelse av nærmere angitte problemstillinger om inkassoloven* med høringsfrist 1. september 2020. Bransjeforeningen Virke avgir med dette høringssvar i saken.

Om Hovedorganisasjonen Virke

Virke er den ledende hovedorganisasjonen for handels- og tjenestenæringen i Norge og representerer over 24 000 virksomheter og til sammen om lag 280 000 arbeidsplasser.

Bransjeforeningen Virke Inkasso (heretter «Virke») organiserer norske inkassovirksomheter. Ved utgangen av 1. kvartal 2020 utgjorde disse om lag 100 virksomheter og 3 000 medarbeidere. Inkassobransjen har en viktig rolle i å sikre effektiv innkreving for de som selger varer og tjenester på kreditt på den ene siden og ivareta rettssikkerheten for de som skylder penger på den andre. Virke arbeider for at bransjen skal ha rammevilkår som gjør at de kan ivareta dette samfunnsoppdraget på en best mulig måte, og bidra til gode betalingsvaner og en sunn økonomi.

Oppsummering

Virke er positiv til revidering av inkassoloven og arbeidet foretatt av regjeringens nedsatte arbeidsgruppe. Samtidig mener vi at det ikke er foretatt en grundig nok vurdering av de samfunnsøkonomiske konsekvensene av lovforslaget. Forslaget fremstår i tillegg noe ubalansert når det gjelder vektingen av hensynet til skyldneren, fordringshaveren og inkassoforetaket. Virke mener dessuten forslaget vil få negative konsekvenser for skyldnerne, spesielt skyldnere med svak betalingsevne.

Virke stiller seg uforstående til at man i lovforslaget ikke har adressert behovet for å kutte gebyrene ved rettslig innkreving. Disse utgjør i mange tilfeller majoriteten av den totale gebyrbelastningen på skyldnerne.

Virke støtter behovet for skjerpede innholdskrav, men mener forslaget i noen tilfeller hindrer teknologinøytral og effektiv kommunikasjon og enklere betalingsløsninger. Vi ser også at enkelte av de foreslåtte innholdskravene fort kan føre til feilinformasjon som skaper forvirring for skyldneren. Virke mener utsendelse av inkassovarsler bør gjennomføres av inkassoforetakene fordi denne aktiviteten omfattes av inkassolovgivning.

Virke mener den foreslåtte gebyrfastsettelsen er tilpasset et fåtall av bransjens aktører og i liten grad tar hensyn til økt krav til manuell saksbehandling som følger av de skjerpede innholdskravene. Virke mener arbeidsgruppen med den foreslåtte gebyrreduksjonen i realiteten er i ferd med å forlate det erstatningsmessige prinsipp og at kun en brøkdel av bransjeaktørene vil få dekket sine inndrivingskostnader og rimelig fortjeneste. Det er videre uheldig at departementet har iverksatt større kutt enn det arbeidsgruppen har funnet grunnlag for og tilsidesatt arbeidsgruppens arbeid for ny gebyrmodell.

Virke motsetter seg flertallets forslag om sammenslåing av krav. Arbeidsgruppens flertall undervurderer kompleksiteten ved å slå sammen krav som springer ut fra ulike avtaler eller rettsforhold. Flertallet legger til grunn at inkassoforetak kan endre sine systemer uten å foreta en nærmere analyse av hva det egentlig innebærer av endringer og kostnader. Dette må også ses i sammenheng med at inkassoforetakene samtidig vil få en kraftig reduksjon i inntekter. Virke er sterk i troen på at mindretallets forslag i større grad ivaretar hensynene til alle involverte. Forslaget vil føre til at mange flere saker enn i dag slås sammen, noe som vil komme skyldnere til gode.

Arbeidsgruppens forslag bygger på en akkumulerende gebyrmodell, som innebærer at fordringshavere får dekket kostnaden for sine utgifter løpende. Det er prinsipielt uetisk og strider med kostnadsdekningsprinsippet å opprettholde muligheten til å fritt kunne avtale tilbakeføring av gebyrinntekter til fordringshaver etter at et inkassoforetak er engasjert. Et totalforbud mot pay-back bør derfor innføres.

Virke støtter i hovedsak arbeidsgruppens forslag til lov- og forskriftsregulering av god inkassoskikk. Samtidig innebærer kravene til god inkassoskikk større grad av oppfølging av skyldnere med særskilte behov, noe som krever kompetanse og manuelle prosesser. Inkassobransjen bør derfor gis økonomisk handlingsrom til å bevare nøkkelpersoner og opprettholde høy kvalitet i dette arbeidet.

Virke mener at arbeidsgruppens forslag om reduserte gebyrer for konserninterne krav bryter med grunnleggende prinsipper om like plikter og rettigheter for konsesjonshavere. Dersom et inkassoforetak er underlagt konsesjon med alle plikter og kostnader dette innebærer, er det urimelig at foretakene avkortes med reduserte gebyrer. Forslaget gir i tillegg uheldige konkurransemessige konsekvenser, gi skyldneren en tilfeldig fordel, stå i et uklart forhold til EU-retten, samt at det ikke vil ha positiv effekt på god inkassoskikk. Det bør derfor ikke oppstilles et skille mellom ordinær fremmedinkasso og inkassoforetaks innfordring av konserninterne krav.

Virke mener at bestemmelsen om dekningsrekkefølge ved betalingsmislighold må gis en plassering og et virkeområde som ikke påvirker valg av innfordringsløsning, slik arbeidsgruppens forslag gjør. Om man velger å opprettholde bestemmelsen, bør det inntas et tilleggsvilkår om at bestemmelsen viker for avtalevilkår mellom fordringshaver og skyldner som ble inngått i forbindelse med etableringen av kreditten.

Inkassoforetakene mangler i dag nødvendige tilganger til å gjennomføre identifisering av skyldnere. Arbeidsgruppen foreslår en ny lovhjemmel for innhenting av taushetsbelagte personopplysninger. Virke understreker at slik hjemmel også er nødvendig for å kunne identifisere ved innhenting av ikke-taushetsbelagte opplysninger.

Videre prosess

Hovedorganisasjonen Virke stiller seg til disposisjon for justis- og beredskapsdepartementet ved ønske om dialog om høringssvaret eller utdyping av innspillene som gjelder forbedringer av regelverket.

Med vennlig hilsen

Ivar Horneland Kristensen
Administrerende direktør
Hovedorganisasjonen Virke

DEL 1 - BAKGRUNN

Bakgrunn

Dagens regulering av inkassobransjen har lenge hatt behov for fornyelse. Inkassoloven, som trådte i kraft i 1989, er i hovedsak utformet på en tid hvor inkassovirksomheten ble utført på en annen måte enn i dag. Justis- og beredskapsdepartementet oppnevnte derfor i 2018 en arbeidsgruppe som skulle se nærmere på definerte problemstillinger i inkassoloven. Arbeidsgruppen leverte mot slutten av januar i år et omforent forslag til revidering av loven med få dissenser. Forslaget ble sendt på høring 9. mars.

Like etter besluttet justis- og beredskapsdepartementet å gjennomføre en isolert hastehøring for å redusere purregebyrer og inkassosalærer. Bakgrunnen var ønsket om snarlige kutt i påvente av ny inkassolov, samt frykten for den økonomiske belastningen på husholdningene gjennom koronakrisen. Salærnivåene bestemmes i forskrift og trenger derfor ikke behandles i nytt lovforslag. Endringene ble vedtatt i statsråd 19. juni 2020.

Vedtatte endringer juni 2020

Endringene i det nye vedtaket innebærer en halvering av purregebyrer og inkassovarsel fra 70 til 35 kroner. Betalingsoppfordring som fordringshaveren selv har sendt (egeninkasso) settes til 105 kroner. Vedtaket følger også arbeidsgruppens anbefaling om å innføre tre nye salærklasser for krav opp til 2500 kroner (0-500 kroner, 501-1000 kroner og 1001-2500 kroner). Reduksjonene i salærer varierer mellom 50 prosent (de minste kravene) til 10 prosent (de største kravene).

Det registreres at salærkuttene er større enn arbeidsgruppens anbefaling, noe inkassobransjen ikke støtter. Arbeidsgruppen har etter en omfattende prosess foreslått salærnivåer ut ifra en helhetsvurdering som hensyntar viktige momenter for både skyldneren, fordringshaver, inkassoforetakene og samfunnet. Dette arbeidet bør tillegges stor vekt.

Hvorfor inkasso?

Muligheten til å handle varer og tjenester på kreditt er et gode i samfunnet vårt. De siste årene har stadig flere varer og tjenester blitt tilgjengelig på kreditt, muliggjort gjennom blant annet ny teknologi og nye kredittprodukter. Kredittbasert salg forenkler hverdagen til de fleste og er avgjørende for at mange selskaper skal kunne drive sin virksomhet effektivt. Passering i bomringen uten mynter, oppgjør av strømregningen eller mobilabonnementet i etterkant av bruk er eksempler på dette.

For å kunne tilby varer og tjenester på kreditt trenger næringslivet sikkerhet. Dette oppnås gjennom en tydelig og rettferdig inkassolov som sørger for at fordringshaver får oppgjør. For bedriftene er også en velfungerende inkassobransje viktig for å sikre kompetanse og kapasitet til å finne løsninger på krav som ikke gjøres opp, slik at man kan opprettholde gode kundeforhold over tid. Faktorene over gjør at Norge har en av Europas korteste kredittider.

Inkassobransjen gjør det mulig å tilby kreditt uten betydelig risikopåslag, til gunst for forbrukeren. Samtidig sikrer de at skyldneres behov blir hensyntatt på en forsvarlig måte og at man får god oppfølging og nødvendig informasjon gjennom hele inndrivelsesprosessen.

Relevante lovområder

Revidering av dagens inkassoregelverk innebærer først og fremst ny inkassolov og tilhørende forskrift, slik arbeidsgruppen har sendt til høring. Samtidig påvirkes inkassoløpet av andre lovområder enn inkassoloven. Premisset for inkasso handler om avtalebrudd i kjøp og salg mellom to parter, eller manglende oppfyllelse av lovpålagte forpliktelser.

Inndrivelse av krav reguleres ikke bare av inkassoloven, men også tilstøtende regelverk, eksempelvis tvisteloven og tvangsfullbyrdelsesloven. Forutsigbarhet og klare rammebetingelser for alle involverte parter sikres gjennom at lovrevisjonen ses i sammenheng med disse lovområdene. Vi ser dessuten et behov for ytterligere utredninger rundt hvorvidt ny inkassolov utløser et behov for revidering av tilstøtende lovområder.

Virke anbefaler å revidere to tilstøtende lovområder, som ikke var en del av arbeidsgruppens mandat. Disse to er I) Regler for foreldelse og II) Regler for fordeling av utleggstrekk. Revidering av disse reglene vil kunne redusere trykket på namsmyndighetene, redusere pådrag av rettslige kostnader for skyldner og bidra positivt til når inkassosaker blir gjort opp. Se diskusjon i appendiks side 24.

Behov for inkassoregister

Betalingsproblemer oppstår ikke nødvendigvis i inkassoløpet. Ofte skyldes slike problemer at forbrukere har mottatt kreditt som de ikke er i stand til å betjene. For å redusere antall inkassosaker må derfor hele verdikjeden i kredittprosessen adresseres, og det må etableres systemer som sikrer et solid grunnlag for gode kredittvurderinger i forkant av avtaleinngåelsen.

I juli 2019 ble det i Norge innført et offentlig gjeldsregister som gir banker og andre utstedere av kreditt full oversikt over nordmenns usikrede gjeld, som kredittkortgjeld, forbrukslån og kjøpekreditter. Dette er et nyttig grep. Virke mener at gjeldsregisteret i tillegg bør inneholde en aggregert oversikt over sikret gjeld.

Et liknende tiltak vil være å innføre et offentlig register av nordmenns pågående inkassosaker. Et slikt tiltak vil bedre fordringshavers evne til å gjennomføre ansvarlige kredittvurderinger, noe som kan forhindre at forbrukere i å ta opp gjeld de ikke kan betjene.

Implikasjoner for videreutvikling av bransjen

Ifølge arbeidsgruppen har automatisering bidratt til å redusere inkassoforetakenes kostnader og økt foretakenes inntekter. Resultatet har vært bedre lønnsomhet i bransjen. Høringsforslaget adresserer imidlertid ikke at denne utviklingen er drevet frem av bransjens egne investeringer. Konsekvensen er ikke bare bedre lønnsomhet, men også større grad av automatisering og mer effektive løsninger til fordel for de som skylder penger. I lys av dette er det viktig at inkassobransjen får et rammeverk som fortsatt gir mulighet til å tjene penger, slik at ytterligere investeringer i digitalisering til fordel for skylderen kan skje.

Foretakene i inkassobransjen er strukturert ulikt og er blant annet spesialisert på ulike typer inkassosaker og kravstørrelser. Enkelte spesialiseringsområder, for eksempel inndrivelse av småkrav, tillater en større grad av automatisering enn andre. Andre deler av inkassoprosessen, som krever tettere oppfølging av de som skylder penger eller har betalingsproblemer, er ikke tilstrekkelig vurdert i fastsettelsen av ny gebyrmodell.

Offentlige gebyrer

Den totale gebyrbelastningen på skyldner gjennom inkassoprosessen avhenger av gebyrene til inkassoforetakene (utenrettslig) og til namsmannen (rettslig).

Rettsgebyrene fastsettes årlig gjennom statsbudsjettet for å dekke det offentlige økte kostnader til personell, systemutvikling og driftsutgifter. Politisk synes det å være stor enighet om at rettsgebyrene skal fastsettes med bakgrunn i selvkostberegninger, uten at det legges særlig vekt på om kostnadene for den enkelte er rimelig og proporsjonale. Innenfor domstolene er det gjort enkelte tiltak for å redusere rettsgebyrene og tidsbruken for de enkle og mindre kravene ved innføring av forliksrådene som førsteinstans og småkravsprosessen i tingretten. Liknende grep bør vurderes innenfor tvangsfullbyrdelse.

For de mindre kravene, kan rettsgebyrene i dag utgjøre majoriteten av skyldners kostnader ved betalingsmislighold og rettslig innfordring. Derfor bør også den rettslige delen av innkrevingsprosessen tas tak for å få ned belastningen på skyldner.

Betydningen for næringslivet

Virkes oppfatning er at myndighetene plikter å hensynta både befolkning og næringsliv gjennom forvaltnings- og lovprosesser. Forutsigbarhet, også når det gjelder prosess og implementering av lovverk, er i særdeleshet viktig for næringslivet.

Regelrådet påpeker i flere uttalelser at det ikke er foretatt en tilstrekkelig konsekvensutredning om betydningen det nye lovforslaget vil ha for næringslivet. Dette er en bemerkning vi støtter. Vi savner en beskrivelse av kostnads- og nyttevirkningene for næringslivet som bruker av inkassotjenester, og som er avhengig av rask og effektiv inndrivning av sine krav. Vi savner også en vurdering av hvilken betydning dårligere betalingsmoral i samfunnet vil ha for likviditeten og omsetningshastigheten for næringslivsaktører som selger varer og tjenester på kreditt.

For å kunne forsvare de store inntektstapene i inkassobransjen burde det i større grad vært vist til nytteeffekten for samfunnet. Vi støtter Regelrådet i deres vurdering av at utredningen fremstår noe ubalansert når det gjelder vektingen av hensynet til skyldneren og de andre involverte aktørene i inkassoprosessen. Det burde derfor vært gjennomført en full samfunnsøkonomisk analyse av saken.

Inkassosystemet i Norge vs Sverige

Både i arbeidsgruppen og i etterkant av gruppens arbeid har den norske inkassomodellen blitt sammenliknet med våre nabolands inkassomodeller. Arbeidsgruppen forkastet eksempelvis selv svensk modell og konkluderte med at denne ikke var hensiktsmessig for Norge. Forbrukersiden argumenterer i etterkant av rapporten at den svenske inkassoloven er mer skyldnervennlig enn den norske.

Den norske og svenske inkassomodellen er svært ulik (se appendiks side 25) for inkassoprosessen i Sverige). Hovedforskjellen er at Kronofogden i Sverige (namsmyndighetene) gjør det meste av jobben som inkassoforetakene i Norge foretar. Samtidig er gebyrstruktur- og belastning og skyldneroppfølging helt ulik. Det er en villfarelse at den svenske modellen er billigere og mer skyldnervennlig enn den norske. Årsakene er:

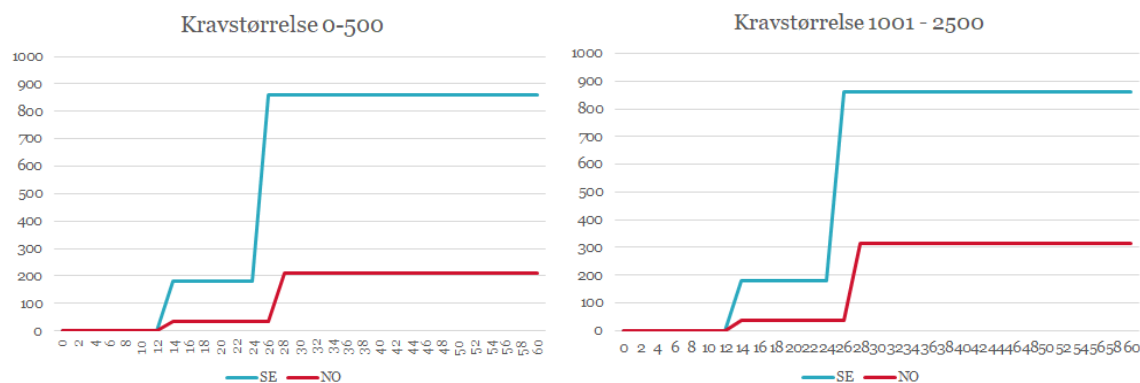
1. Kravene havner raskere hos namsmannen i Sverige

I Sverige har inkassoforetakene adgang til å sende skyldnerne til Kronofogden etter i gjennomsnitt 13 dager (omtrent halvparten av de uoppgjorte sakene sendes dag 13). Dette innebærer en raskere og tøffere inkassoprosess. Mens saken er hos Kronofogden kan det tas utlegg i skyldnerens midler (hus, hytte, båt mm.) som Kronofogden kan selge om ikke kravet gjøres opp (del I av prosessen er dom og del II er faktisk utlegg).

2. Høyere gebyrer

I Sverige er gebyrbelastningen for de som skylder penger langt større enn i Norge de første to månedene av inkassoprosessen. Figur 2 under viser gebyrbelastningen for en som skylder penger i Norge (rød) mot Sverige (blå) de første 60 dagene i inkassoprosessen. Til venstre for småkrav under 500 kroner, til høyre for krav mellom 1001-2500 kroner.

Figur 1 – Skyldnerbelastning fra forfallsdato, svensk vs. norsk modell

I Sverige risikerer skyldneren å få saken sin sendt til Kronofogden, med en akkumulert kostnad på SEK 860 (inkassovarsel + utlegg + avgift) og betalingsanmerkning uavhengig av kravstørrelse, etter to til tre uker (avhengig av dom hos Kronofogden). I Norge er kostnaden for skyldneren NOK 0 frem til 14 dager, deretter på NOK 35, etter purregebyr, frem til det har gått 30 dager. Om Kronofogden i Sverige i tillegg ikke får forkynt (delgiven) begjæringen til skyldner, påløper ytterligere 1000 kroner i såkalt «delgivningsservice» for skyldners regning.

Etter de første 60 dagene kan inkassoløpet ta flere retninger i både den svenske og norske modellen (tungt salær påløper i Norge), det er derfor mer krevende å foreta en sammenligning i denne delen av prosessen. Om saken går til dom og blir værende hos Kronofogden vil skyldneren ha totale kostnader på SEK 1440 og betalingsanmerkning allerede etter den tredje måneden.

3. Langvarige betalingsanmerkninger

Betalingsanmerkninger påløper også mye raskere i den svenske modellen enn i den norske. I Sverige registreres betalingsanmerkning allerede når Kronofogden avgir dom, og blir ikke slettet før etter tre år, uavhengig av om saken gjøres opp eller ikke. I Norge påløper betalingsanmerkning etter at rettslig pågang er iverksatt, og betalingsanmerkningene slettes når sakene løses. Dette gir de som skylder penger mulighet til å gjøre opp kravene sine, uten å være heftet ved disse i lang tid etterpå.

I tillegg bør det fremheves at tvisteløsninger er mer kostbare for skyldneren i Sverige ettersom alle rettsvister starter i tingretten, i motsetning til forenklet behandling i forliksrådet som i Norge.

I sum innebærer dette at de svenske reglene for inkasso er mindre skyldnervennlig enn de norske. Prosessen er dyrere og tøffere, og innebærer betalingsanmerkninger som hefter ved de som skylder penger i tre år.

DEL 2 – KOMMENTARER TIL DE KONKRETE LOVFORSLAGENE

Virke vil i denne delen av høringssvaret kommentere arbeidsgruppens konkrete lovforslag. Delkapittelet er strukturert for å samsvare med kapittelrekkefølgen i arbeidsgruppens rapport.

5. KRAV TIL SAKSGANG

Inkassovarsel

Arbeidsgruppens flertall foreslår at kun inkassoforetak skal kunne sende inkassovarsel. Begrunnelsen er at det vil være vanskelig for fordringshaverne selv å oppfylle kravene til innholdet i inkassovarslene.

Arbeidsgruppen påpeker at det erfaringsmessig er «svært mye feil» med inkassovarslene fordringshaverne selv sender ut, at kontroll med fordringshavers inkassovarsler er ressurskrevende og at fordringshavere ofte mangler kvalifikasjoner som skal til for å få det rett. Virke konstaterer at feil forekommer (dog ikke “svært mye feil”), eksempelvis når det gjelder fristberegning, men også innholdsmessige feil som kan gi grunnlag for misforståelser hos skyldner.

Forslaget om skjerpede krav til innhold i inkassovarsler vil sannsynligvis føre til flere feil. Korrekt angivelse av kostnader som påløper ved utsendelse av betalingsoppfordring vil eksempelvis kreve noe systemstøtte og ajourhold ift. inkassosats og gebyrtariff. Det er ikke opplagt at fordringshavere selv har tilgang til dette eller selv besitter kompetanse og kapasitet til kvalitetssikring. Se mer om dette under seksjonen om *sammenslåing av krav*.

Fordringshaverne kan selv sende inntil tre ordinære purringer i forkant av inkassovarselet. I purringene vil fordringshaver ha anledning til å opplyse om at kravet vil oversendes et inkassoforetak ved fortsatt mislighold. Forslaget betyr praktisk sett at inkassovarselet er et varsel om at det forfalte kravet allerede er overlatt til et profesjonelt inkassoforetak for videre oppfølging, og at kravet vil bli inndrevet i en inkassoprosess dersom inkassovarselet ikke betales innen forfall.

I dag sender inkassoforetakene slike varsler for mange av sine oppdragsgivere. En slik omlegging innebærer derfor ikke store endringer. Begrensede endringer i etablert praksis og regulering av inkassovarslet i inkassoloven gjør at inkassoforetakene bør stå ansvarlige for denne aktiviteten.

Betalingsoppfordringer

Virke støtter arbeidsgruppens forslag om at betalingsoppfordringer skal opplyse om kostnader som påløper i den videre inkassoprosessen – ved utsendelse av inntil to

betalingspåminnelser (nye foreslåtte aktiviteter) og ytterligere en betalingsoppfordring. Virke presiserer at utsendelse av betalingspåminnelser og en siste betalingsoppfordring ikke er obligatorisk. Lovforslagets § 16 annet ledd bokstav g bør derfor gjelde opplysningsplikt om kostnader som *kan* påløpe.

Betalingspåminnelser

Betalingspåminnelser er ikke særskilt regulert i selve lovforslaget, men kommer frem av forslag til ny § 6 i inkassoforskriften. Innholds krav oppstilles i bestemmelsens annet ledd. Skriftlighetskravet er teknologinøytralt, men de innholdsmessige kravene vil i praksis begrense hvilke kanaler som kan benyttes. Bransjen mener at adgang til å sende SMS vil sikre effektiv kommunikasjon av en enklere betalingspåminnelse, men obligatorisk informasjon om hva kravet gjelder, hvilket gebyr som vil påløpe ved neste skritt og 14 dagers betalingsfrist, gjør dette svært upraktisk. Virke ber derfor om mindre rigide krav til betalingspåminnelser. Kravene bør legge til rette for teknologinøytral og effektiv kommunikasjon og enkle betalingsløsninger. Forslaget bedrer ikke dagens tilstand med stadig utsendelse av formelle kravbrev – en løsning som stemmer dårlig med den automatiserings- og effektiviseringsgrad omverden forventer av inkassobransjen.

Særskilt om «hva kravet gjelder»

Det følger av § 10 i gjeldende inkassolov at en betalingsoppfordring skal opplyse om hva kravet gjelder. Etter gjeldende rett er det tilstrekkelig at inkassoforetaket i betalingsoppfordringen oppgir fakturanummer slik at skyldneren selv har mulighet til å finne ut av hva kravet gjelder. Arbeidsgruppen foreslår at informasjon om dette skal komme frem av inkassovarsler, betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser. Ifølge arbeidsgruppen bør angivelsen av «hva kravet gjelder» være lett forståelig for skyldneren, for eksempel «internett» eller «mobilabonnement», slik at det er lettere for forbrukere å forholde seg til kravet.

Virke mener at informasjon om hva fordringshavers fakturakrav saklig sett gjelder kommer frem av innholdet i fakturaen skyldner har mottatt. Dette fremkommer ikke i informasjon som utveksles mellom fordringshaver og inkassoforetaket ved oversendelse av krav til inkasso. Slike data hentes fra fordringshavers regnskapssystem hvor informasjon om hva fordringen saklig sett gjelder ikke ligger tilgjengelig. Arbeidsgruppens krav fremstår derfor svært krevende å gjennomføre i praksis.

Inkassoforetaket kan tenkes å inkludere en beskrivelse basert på varer eller tjenester fordringshaver vanligvis leverer. Dette kan lett bli feil eller misvisende. Eksempelvis kan krav fra et nettselskap gis beskrivelsen «nettleie», men kravet kan tidvis gjelde manuelt avlesningsgebyr eller tilknytningsgebyr, hvilket ikke er nettleie. Presisjonsnivået blir dermed ikke tilfredsstillende. Virke innstiller på at «hva kravet gjelder» videreføres som innholdsmessige krav, slik arbeidsgruppen har foreslått, men at etablert praksis for oppfyllelse av dette kravet videreføres.

Varsel om rettslig inndrivning

Arbeidsgruppens forslag til ny lovbestemmelse i § 17 fremmer forslag om at varselet, som fortsatt skal gis i form av betalingsoppfordring, skal angi hva slags rettslig inndrivning som vil bli iverksatt, og et anslag over de samlede kostnadene ved rettslig inndrivningen. Virke poengterer at forslaget synes å bygge på at et aktuelt rettslig skritt er fastsatt og låst allerede

ved utsendelsen av varselet. Det er ikke alltid tilfellet. Eksempelvis kan det ved skyldners innsigelser etter et utsendt varsel om tvangfullbyrdelse (ved utleggsbegjæring) være nødvendig å utferdige forliksklage for å løse tvisten mellom partene i stedet. Opplysningene som da er meddelt skyldner i varselet, vil ikke stemme.

I merknader til bestemmelsen fremgår det at varselet kan kombineres med varsler som foreskrives i tvangfullbyrdelsesloven, tvisteloven og konkursloven. Virke er usikker på om en fullstendig oppgave over de aktuelle rettslige skritt og kostnadene som påløper for hvert alternativ er hensiktsmessig å fremstille i varselet. Virke mener at det kan slike opplysninger i tilfellet kan være mer forvirrende enn opplysene for skyldner. Derfor er det lite hensiktsmessig å innarbeide særlige innholdsmessige krav til varsler i inkassoloven utover det som allerede fremgår av tvangs- og tvistelovgivningen.

Sammenslåing av krav

Inkassoloven skal legge til rette for forsvarlig og effektiv inndrivning av forfalte pengekrav. Det skal tas hensyn til alle involverte, inkludert fordringshaver og inkassoforetaket.

Arbeidsgruppen uttaler at hensynet til skyldner først og fremst sikres ved at innfordringen foregår på en forsvarlig måte, mens for fordringshaver er det viktig at innfordringen både er forsvarlig og effektiv. Virke stiller seg bak disse betraktningene.

Sammenslåing av inkassosaker vil ifølge arbeidsgruppen gjøre det billigere og mer oversiktlig for skyldner. Arbeidsgruppen mener at det vil være mindre arbeid med oppfølgingen av én sak bestående av flere krav som er slått sammen, enn av flere enkeltsaker.

Samme avtale eller rettsforhold - mindretallets forslag

I arbeidsgruppens forslag vil en skyldner som misligholder en avtale med månedlig fakturering (eksempelvis bredbånd eller mobil), få en ny inkassosak hver måned dersom misligholdet fortsetter. Etter utløpet av betalingsfristen i et inkassovarsel skal kravet slås sammen med andre utløpte krav som stammer fra det samme avtaleforholdet. Deretter sendes en ny, oppdatert betalingsoppfordring hver måned når ny faktura går til inkasso. Dersom skyldner eller fordringshaver ikke sier opp slike løpende avtaler, og betalingsmisligholdet fortsetter, vil skyldner kunne få en hel rekke oppdaterte betalingsoppfordringer.

Virke støtter mindretallet i at sammenslåing av saker med opprinnelse i samme avtale eller rettsforhold, som eksempelet over, forenkler inkassoarbeidet og blir mer oversiktlig for skylderen. Sammenslåing etter mindretallets forslag vil innebære arbeid med å få tilpasset dagens IT-løsninger, men da hovedsakelig hos inkassoforetaket. Mindretallet nevner mange typer saker som vil kunne slås sammen etter dette forslaget, som mobil, TV, bredbånd, avis, treningssenter og husleie. Forslaget går altså langt i å sikre en billigere og mer oversiktlig innfordring enn i dag.

Krav fra ulike avtaler eller rettsgrunnlag

Virke støtter imidlertid ikke flertallets forslag om at sammenslåing også skal gjelde for krav som stammer fra ulike avtaler eller rettsgrunnlag. Bransjen har derfor tatt dissens mot dette.

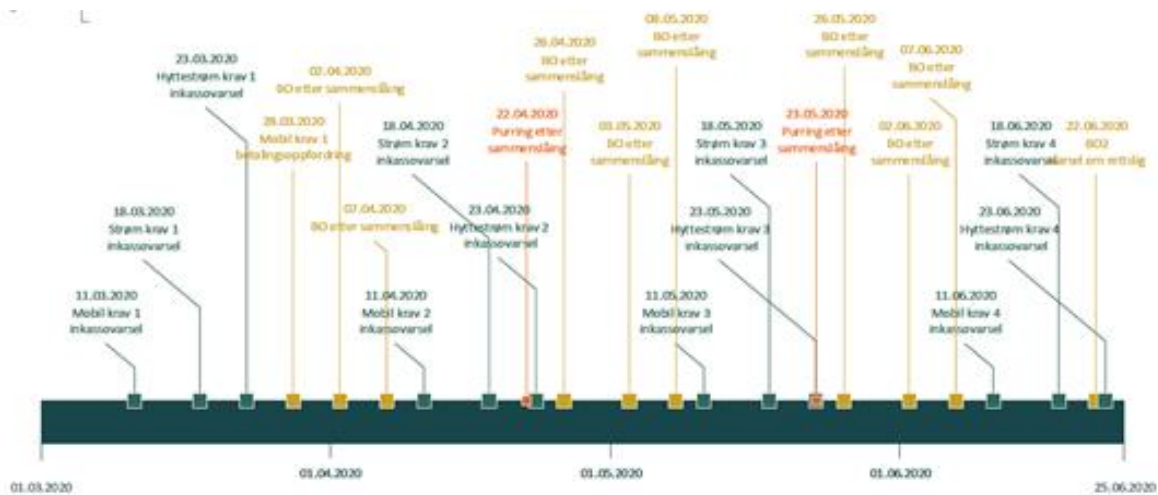
I en del tilfeller vil en skyldner ha flere separate avtaler med fordringshaver. Disse blir gjerne fakturert til forskjellig tid, fra forskjellige systemer og forskjellige avdelinger.

Kundeopplysninger som navn og adresse vil også kunne avvike fra den ene avtalen eller

rettsgrunnlaget til det andre. I tillegg kan de forskjellige avtalene være regulert med vidt forskjellige vilkår slik at sakene kan gi grunnlag for forskjellige innsigelser og henvendelser fra skyldner, som deretter skal koordineres med fordringshaver. Kompleksiteten som oppstår ved å samle slike krav til en enkel inkassosak vil dermed bli betydelig. Sammenslåingen innebærer heller ingen forenkling for inkassoforetaket, ettersom de uansett må holde kravene fra hverandre i forhold til både skyldner og fordringshaver. Skyldners adgang til å kreve splitting av sakene øker kompleksiteten ytterligere.

Kompleksiteten og utfordringen med flertallets forslag kan illustreres med et eksempel. I et tilfelle hvor en skyldner har tre løpende avtaler med en fordringshaver vil man etter hvert som fristen i inkassovarslene for det enkelte krav går ut, slå disse sammen til en sak, se figur under.

Figur 2 - Sammenslåing av krav

I eksempelet over mottar skylderen i perioden 28.03.20 til 07.04.20 først en ordinær betalingsoppfordring etter lovforslagets § 16, og deretter to betalingsoppfordringer etter § 18 jfr. 16. Skyldner gis en ny betalingsfrist på 14 dager etter hver betalingsoppfordring. Det betyr at før fristen i mottatt betalingsoppfordring er utløpt, så gis det en ny tilsvarende betalingsfrist i en ny betalingsoppfordring. Siden skyldneren naturlig nok forholder seg til den nye fristen vil dette etter Virkes oppfatning redusere sannsynligheten for at det eldste kravet blir betalt innen rimelig tid. Etter ny inkassolov §18 skal det dessuten

Gå klart fram av den oppdaterte betalingsoppfordringen at kravene er slått sammen, at det er denne betalingsoppfordringen som nå gjelder, og at skyldneren skal se bort fra tidligere kravbrev som gjelder den samme fordringshaveren

Forslaget til ny regulering nærmest oppfordrer skyldner til videre mislighold, og det er etter Virkes oppfatning motsatt av hva som er meningen med inkasso. Eksempelet viser dessuten at før fristen i den andre betalingsoppfordringen er utløpt, så får skyldner en tredje betalingsoppfordring der fristen igjen settes ut i nye 14 dager. Det kan tenkes tilfeller der skyldner alltid vil ha en ny frist å forholde seg til før den gamle fristen er oversittet.

Etter hvert som krav som stammer fra forskjellige avtaler og rettsgrunnlag samles i samme sak, øker sannsynligheten for at skyldner får så mange nye frister at den utenrettslige inkassopågangen stanser opp.

Virke mener at dette ikke er effektiv inkasso og derfor ikke tar hensyn til fordringshavernes hovedinteresser. Ineffektiv inkasso vil heller ikke være i skyldnerens interesse, siden oppfordringen til å betale blir så svak at skyldner muligens ikke griper tak i utfordringen før det er gått lang tid. Det vil da ha påløpt omkostninger som kunne vært unngått med en mer hensiktsmessig inkasso.

Videre skal det ved utsendelse av et inkassovarsel opplyses om anslåtte kostnader dersom det må sendes betalingsoppfordring i saken. Ved sammenslåing, kan dette gjelde kostnader ved «oppdatert betalingsoppfordring». Forutsetningen er at man allerede på dette tidspunkt i saken har I) Sikker identifisering av skyldner og II) Systemteknisk kobling av eksisterende og ny sak med (re)kalkulering av gebyr og betalingsoppfordring. Fastsettelse av gebyret for oppdatert betalingsoppfordring avhenger av hvorvidt det er sendt betalingsoppfordring i eldste sak eller ikke. En ting er de systemtekniske utfordringene forslaget byr på for inkassoforetakene, en annen ting er kompleksiteten i seg selv og utfordringen dette skaper for transparens, sporbarhet og etterrettelighet i gebyrberegningen for skylder, namsmyndigheter, forliksråd og domstoler.

Hensynet til de involverte - en interesseavveining

Arbeidsgruppens flertall undervurderer kompleksiteten i å slå sammen krav som springer ut fra ulike avtaler eller rettsforhold;

Selv om sammenslåing av krav kan by på systemtekniske utfordringer, i hovedsak i forbindelse med remittering av delbetalinger, legger flertallet til grunn at inkassoforetakene kan innrette sine systemer etter dette

Flertallet legger til grunn at inkassoforetak kan endre sine systemer, uten å foreta en nærmere analyse av hva det egentlig innebærer av endringer og kostnader. Dette må også ses i sammenheng med at inkassoforetakene samtidig vil få en kraftig reduksjon i inntekter. Det tas heller ikke høyde for den systemutvikling som må gjennomføres hos fordringshaver.

Mindretallets forslag ivaretar hensynene til alle involverte i større grad enn flertallets. Forslaget vil føre til sammenslåing av langt flere saker enn i dag, noe som vil komme mange skyldnere til gode gjennom reduserte inkassosalærer. Samtidig gir det skyldneren bedre oversikt over sine pågående saker innenfor et avtaleforhold.

Arbeidsgruppens flertall har tilsynelatende kun vektlagt hensynet til skyldner og sett bort fra hensynene til fordringshaver og inkassoforetak. Virke stiller seg derfor bak mindretallets forslag.

Forebygging av unødvendige begjæringer om tvangsfullbyrdelse

Arbeidsgruppen har i lovforslaget § 21a fremmet forslag om plikt til å undersøke Løsøreregisteret om det nylig er avholdt utleggsforretning mot skyldneren med «intet til utlegg». Bestemmelsens formål er å unngå unødvendige utleggsbegjæringer som påfører skyldner betydelige sakskostnader. I tillegg bestemmes at inkassoforetak ikke skal ta rettslige skritt for å avbryte foreldelse tidligere enn nødvendig. Før det iverksettes rettslige skritt for fristavbrudd skal skyldner dessuten ha fått tilbud om å undertegne på gjeldsbrev eller annen skriftlig gjeldserkjennelse i stedet.

Virke understreker at lovbestemmelsen ikke skiller seg vesentlig fra ideell saksbehandling etter dagens regelverk og stiller seg bak forslaget. Virke presiserer at ivaretagelse av plikten forutsetter tilgang til Brønnøysundregisterets opplysninger om intet til utlegg. For integrasjon mot saksbehandlingssystemet og automatisering og regelstyring av sperrer for nye utleggsbegjæringer, må slik tilgang gis som løpende vaskeløsning eller registerdump, ikke kun som adgang til enkeltoppslag.

Utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger

Arbeidsgruppen har i lovforslagets § 19 fremmet forslag som regulerer inkassoforetakets plikter dersom skyldneren selv eller dennes representant innleder utenrettslig gjeldsforhandling og gjeldsordning. Etter forslaget skal alle innfordringstiltak – unntatt slike som haster veldig (!) – stanses i en firemånedersperiode når skyldneren eller representanten ber om det. Inkassoforetak har som utgangspunkt ingen selvstendige plikter, annet enn å stanse saken og snarest oversende henvendelsen til fordringshaver og informere skyldnersiden om dette.

Dersom inkassoforetaket har fullmakt til å behandle slike saker på fordringshavers vegne, pålegger bestemmelsen plikt til å svare innen rimelige frister som skyldnersiden ensidig kan angi, men også plikt til å godta gjeldordningsforslag dersom det ikke er saklig grunn til å avslå. Stansing av saken opphører når inkassoforetaket, eller fordringshaver selv eventuelt avslår skyldners forslag. Lovforslaget regulerer ikke hva som da skjer med skyldners gjeldsforhandling eller forslag til gjeldsordning, om andre fordringshavere eller inkassoforetak fremdeles må overholde stans i innfordringen, eller om skyldners initiativ da faller.

Virkes syn er at lovforslaget ikke er tilstrekkelig gjennomarbeidet og konsekvensutredet. Med manglende angivelse av vilkår for når en skyldner kvalifiserer for gjeldsordning, hvilke krav som kan stilles til skyldners beskjed om stans av alle innfordringstiltak, dokumentasjonskrav, referanse til livsoppholdssatser og krav til innhold i et forslag om gjeldsordning, herunder et prinsipp om likebehandling og forholdsmessighet for fordringshavere, fremstår forslaget som svært løst fundert. Særlig frykter Virke at en rett for skyldner til å kreve stansing av inkassopågang i fire måneder, bare under henvisning til innledning av utenrettslige gjeldsforhandlinger, kan bli misbrukt.

Virke mener det er gode grunner for at gjeldsordningsloven har fått et visst omfang. Det er mange forhold som skal reguleres. Tilsvarende gjelder standard for utarbeidelse av utenrettslig gjeldsordning i NAV. Etter Virkes syn er det ut over dette liten grunn til særregulering av gjeldsforhandling og gjeldsordning i inkassoloven. Virke minner også om at det er iverksatt et arbeid med gjennomgang av gjeldsordningsloven, og mener en bestemmelse som foreslått bør inngå som en del av dette arbeidet.

6. KOSTNADSDEKNING – UTENRETTSLIG INNDRIVING

Salærnivå

Arbeidsgruppen foreslår å fjerne nødvendighetskravet i lovens § 17. Begrunnelsen er at dette kravet aldri har vært praktisert etter hensikten. I det nye lovforslaget introduseres i stedet begrepet «rimelige kostnader». Det følger av arbeidsgruppens merknader til bestemmelsen at rimelighetsbegrensningen først og fremst gjelder gebyrene som foreslås i forskriftsforslaget kapittel 2. Arbeidsgruppen foreslår at gebyrene vanligvis dekker inndrivelseskostnadene, men at det ikke legges til noen margin for eventuelle

ekstrakostnader. Arbeidsgruppen foreslår normaltapsersstatning for inndrivingskostnader med standardiserte gebyrsatser. Her synes rimelighetsbegrensningen kun å få praktisk anvendelse for adgang til å kreve dekning for faktiske kostnader i særtilfeller, jf. forskriftsforslaget § 3 andre ledd.

Arbeidsgruppen har foreslått sterkt reduserte gebyrsatser sammenlignet med dagens nivå. Ifølge arbeidsgruppen bør skyldner fortsatt dekke kostnadene, men ser det som uheldig dersom skyldner betaler langt mer enn inndrivingskostnadene. Virke er enig i dette.

Arbeidsgruppen fremholder at gebyrene i hovedsak vil dekke inkassoforetakenes kostnader, uten å gi noen stor fortjeneste. Virke påpeker at arbeidsgruppen ikke har lagt en sak-til-sak-vurdering til grunn for sitt gebyrforslag, men synes i stedet å ta utgangspunkt i store foretak som har automatisert og optimalisert prosessene med innfordring av store porteføljer. Ved svikt i denne forutsetningen uttaler arbeidsgruppen at fordringshaver eventuelt må betale noe for inndrivningen. Virke presiserer at bransjen består av omtrent 100 aktører, blant disse er kun et fåtall foretakene å regne som store. Øvrige foretak er i kategorien små og mellomstore med svært varierende grad av automatisering. Virke stiller derfor spørsmål om arbeidsgruppen har valgt et relevant utgangspunkt for gebyrfastsettelsen. De foreslåtte gebyrsatsene fremstår ikke å dekke rimelige inndrivingskostnader i et gjennomsnitt av inkassobransjen.

Arbeidsgruppen legger automatisert behandling som premiss for gebyrfastsettelsen. Virke understreker at forslaget introduserer en rekke nye plikter som forutsetter manuell saksbehandling som ikke kan automatiseres. Det fremkommer ikke av arbeidsgruppens vurderinger at omfanget av slikt manuelt arbeid er vurdert ved gebyrfastsettelsen.

Virke mener at arbeidsgruppen i realiteten i ferd med å forlate det erstatningsrettslige prinsipp som etter gjeldende lovgivning ligger til grunn for gebyrfastsettelsen. Arbeidsgruppens henvisning til kreditorbelastning understreker dette.

Ved tidligere endring i inkassoloven, NOU 1983:8 og Ot.prp. nr. 2 (1987-1988), vektlegges fordringshaverens interesse ved at inkassokostnadene fullt ut erstattes, og inkassoforetakets behov for regler som åpner for lønnsom drift. Departementet uttalte at erstatningsplikten bør ta utgangspunkt i inkassoforetakenes normale, faktiske kostnader ved inndrivningen, inklusiv variable kostnader med tillegg av en rimelig fortjeneste. Videre var det ikke en forutsetning at fordringshavere skal bære en del av inkassokostnadene så lenge inkassoforetakets tjenester ikke går ut over det en må betrakte som inkassotjenester. Departementet begrunnet standpunktet med at det prinsipielt er vanskelig å gå inn for en ordning som avskjærer fordringshaverens rett til å kreve full dekning for tap som stammer fra en skyldners manglende evne til å oppfylle sin plikt til å gjøre opp for seg.

Virke mener dagens situasjon ikke endrer denne vurderingen. Gebyrreduksjon til et nivå som kun gir en brøkdel av bransjeaktørene grunnlag for kostnadsdekning og rimelig fortjeneste stemmer dårlig overens med denne vurderingen.

Arbeidsgruppen foreslår at gebyr for inntil to purringer, ett inkassovarsel, to betalingsoppfordringer og to betalingspåminnelser kan kreves erstattet av skyldner. I motsetning til dagens regelverk, der salær som påløper ved utsendelse av betalingsoppfordring konsumerer gebyrmessig erstatning for purring og inkassovarsel, innebærer arbeidsgruppens forslag at gebyr som påløper akkumuleres i skyldners regning gjennom innfordringsprosessen.

Departementet har ved forskrift 14. juli 1989 nr. 562 med ikrafttredelse 01.10.2020 allerede introdusert betydelige kutt i maksimalsatsene for skyldnerens erstatningsplikt. For krav opp til

kr 500 er maksimalsatsen redusert med 50% fra kr 700 til kr 350. I samme kravintervall tilsvarer arbeidsgruppens forslag en samlet gebyrbelastning på kr 420. Departementet har dermed allerede iverksatt større kutt enn det arbeidsgruppen har funnet grunnlag for å foreslå. Virke mener det er svært uheldig at departementet på denne måten har tilsidesatt arbeidsgruppens arbeid og forslag om en ny salærmodell.

Virke mener at ytterligere kutt vanskelig forsvares og omlegging til en modell med suksessiv akkumulering av gebyr som foreslått av arbeidsgruppen kan vanskelig realiseres uten å øke den totale gebyrbelastningen på skyldner.

«Pay-back»

Arbeidsgruppen definerer såkalt pay-back-avtaler som avtaler hvor inkassoforetaket gir fordringshaver penger og/eller tilleggstjenester med økonomisk verdi for å få inkassooppdrag.

Inkassoforskriften § 2-1 setter i dag en øvre ramme for den erstatning en fordringshaver kan kreve av skyldner for utenrettslige inndrivingskostnader. Salærtabeller i forskriftens § 2-2 og 2-3 er ofte omtalt som inkassoforetakenes salærer, men skal altså dekke både fordringshaverens egne inndrivingskostnader samt inkassosalæret til inkassoforetaket.

Normal praksis i inkassobransjen er likevel at fordringshaver stryker sine omkostninger forbundet med inndringen ved oversendelse til inkassoforetaket, som på sin side krever fulle inkassosalærer. Her snakker man gjerne om at fordringshaverens egne kostnader «konsumeres» av inkassoforetakets inkassosalær. Fordringshavere som aksepterer at sine kostnader «konsumeres» av inkassosalæret vil altså ikke få dekket noen av sine inndrivingsomkostninger, og har i realiteten et udekket tap som følge av skyldners mislighold.

I forarbeidene til den gjeldende inkassolov er dette omtalt:

Ot.prp.nr.2 1987-88 side 124:

Dersom en fordringshaver først har hatt kostnader ved egne inndrivingsforsøk og deretter overlater inndringen til et inkassoforetak, blir det opp til fordringshaver og inkassoforetaket å fordele erstatningen fra skyldneren seg imellom, i tilfelle summen av inndrivingskostnader når opp til maksimalsatsene etter § 20

Forarbeidene legger altså til grunn at inkassoforetaket og fordringshaveren kan avtale en fordeling av erstatningen seg imellom. Fordringshavere som har store attraktive porteføljer er i bedre forhandlingsposisjon og kan kreve sin del av inndrivingskostnadene erstattet, mens fordringshavere med mindre attraktive porteføljer må akseptere at sine kostnader ikke blir erstattet.

Brudd på dekningsprinsippet

Det er begrenset hvor mye av det en skyldner har betalt i erstatning som kan tilfalle fordringshaver. Arbeidsgruppen skriver at inkassoforetaket ikke kan tilbakeføre mer enn fordringshavers egne kostnader ved inndringen (egeninkassoomkostninger). Dersom inkassoforetaket deler selve inkassosalæret med fordringshaver så kommer dette i konflikt med prinsippet om at skyldner kun plikter å erstatte fordringshaverens utgifter.

Arbeidsgruppen går bort fra maksimalsatser. Dette innebærer at fordringshaverens egeninkassoomkostninger kommer i tillegg til det salær et inkassoforetak skal ha. Det nye

systemet bygger på en såkalt «akkumulering» i stedet for «konsumering». Ved overførsel av en sak til inkasso vil ikke lenger fordringshaverens egeninkassogebyrer bli strøket, men være med som en separat del i de totale kostnadene for skyldner. Behovet for å avtale en fordeling av erstatningen mellom fordringshaveren og inkassoforetaket er altså ikke lenger til stede.

I forslaget til ny inkassolov § 37 plikter skyldner «å dekke rimelige kostnader til utenrettslig inndrivning». Prinsippet om at skyldner plikter å dekke fordringshavers kostnader videreføres i forslaget til ny lov, og da må de samme betraktninger rundt adgangen til å tilbakeføre deler av inkassosalæret til fordringshaver være de samme som i dagens regulering. Dersom fordringshaver ikke har kostnader relatert til inndrivning av egeninkasso, så er det heller ikke noen kostnader å erstatte.

På samme måte som i nåværende regulering så vil en tilbakeføring av innkrevd inkassosalær fra inkassoforetaket til fordringshaver bety at fordringshavers kostnader er tilsvarende mindre. Det kan ikke være riktig at skyldner avkreves 1000 kr i inkassosalær som skal dekke «fordringshavers kostnader» ved å engasjere et inkassoforetak, hvor dette overfører kr 500 av denne erstatningen til fordringshaver etter at skyldner har betalt.

Virke mener en fornuftig fortolkning av §37 allerede setter et absolutt forbud mot en slik overføring av inkassosalær (pay-back) fra inkassoforetaket til fordringshaver, men observerer at arbeidsgruppen uttaler:

Når flertallet ikke vil foreslå regulering av pay-back, innebærer det at foretakene vil stå fritt til å avtale de økonomiske betingelsene med fordringshaveren

Virke mener at dette ikke kan være riktig, og at en slik mulighet til fritt å avtale en tilbakeføring er prinsipielt uetisk da det strider mot kostnadsdekningsprinsippet. Det er derfor nødvendig med et eksplisitt forbud mot tilbakeføring til fordringshaver som overstiger fordringshaverens egeninkassoomkostninger. Slik vil man unngå en forventning hos fordringshavere om å få tilbakeført et beløp som strider med kostnadsdekningsprinsippet.

Pay-back vil være til ugunst for skyldneren

Arbeidsgruppen erkjenner selv at det er gode grunner for å opprettholde begrensninger i adgangen til å yte pay-back, men i stedet for å drøfte det prinsipielt betenkelige, vektlegges andre momenter som etter Virkes oppfatning ikke kan ha særlig vekt.

Arbeidsgruppen argumenterer med at det er uklart om en regulering vil komme skyldneren til gode. Virke mener klart at en regulering vil komme skyldneren til gode, spesielt fordi et frislipp av pay-back vil være til skyldners ugunst.

Arbeidsgruppen har foreslått en betydelig reduksjon i inkassoforetakenes inntekter. Foretakene er nødt til å tilpasse seg de nye rammevilkårene for å kunne drive økonomisk forsvarlig. Dette vil nødvendigvis også medføre endring av de tjenester som leveres. Dersom inkassoforetaket i tillegg til store inntektskutt må konkurrere med andre inkassoforetak om å utbetale mest mulig til fordringshaver, så vil kvaliteten i leveransene settes under ytterligere press. Et press på inkassoleveransen, ned mot minimumskravene til god inkassoskikk, vil kunne gå ut over skyldner.

Et forbud mot pay-back tar bort denne risikoen. Forbudet kan også føre til at det fra fordringshavers side fokuseres mer på kvalitet i leveransen i stedet for et ensidig fokus på maksimal utbetaling av pay-back, noe som er til fordel for skyldneren.

Flertallet i arbeidsgruppen fremholder at det er krevende for tilsynet å ha tilsyn med en regulering av pay-back. Virke mener at dette argumentet ikke holder og legger til grunn at Finanstilsynet vil løse dette gjennom sitt tilsyn.

Arbeidsgruppen legger også vekt på at salærene vil bli så lave at det ikke vil være rom for pay-back. Dette er ikke Virke enig i. Det er sterk konkurranse om inkassooppdragene og man må regne med at enkelte fordringshavere vil utøve et sterkt press på inkassoforetakene for å få mest mulig pay-back. Selv om det er lite rom for slike avtaler, kan slike avtaler likevel bli en faktor. Spørsmålet er bare hva som må ofres for å kunne gi konkurransedyktig pay-back, samtidig som man opprettholder en rimelig fortjeneste og opptrer innenfor inkassolovens rammer. Faren er at det går ut over kvaliteten, tilgjengeligheten og servicen ovenfor skyldner, uten at det av den grunn kommer i konflikt med god inkassoskikk.

Det kan til slutt bemerkes at en fri adgang til å avtale pay-back vil undergrave forbudet mot «no cure no pay» for rettslige gebyrer, jfr. forslaget til ny inkassolov § 21, ved at rettsgebyret utbetales til fordringshaver som pay-back.

Virke mener at det ikke er noen gode argumenter for fri adgang til å avtale pay-back mellom fordringshaver og inkassoforetaket, mens det er en rekke gode og prinsipielle argumenter for et forbud. Virke viser for øvrig til mindretallets betraktninger.

Differensierte gebyr for andre enn forbrukere, og krav som skriver seg fra virksomhet som ikke er merverdiavgiftspliktig

Arbeidsgruppens forskriftsforslag § 6 femte ledd viderefører dagens differensierte salærsystem med halvannen ganger forhøyet sats for inndrivning av krav mot skyldnere som ikke er forbrukere. Virke forstår det slik at forslaget kun skal gjelde gebyr for utsendelse av betalingsoppfordring og betalingspåminnelse.

Tilsvarende gjelder for forslagets sjette ledd for adgang til å kreve gebyr med et tillegg tilsvarende den generelle satsen for merverdiavgift der fordringshavers krav skriver seg fra virksomhet som ikke er merverdiavgiftspliktig.

Arbeidsgruppen har foreslått en gjennomgripende omlegging av dagens salærsystem med overgang til et handlingsdrevet gebyrregime. Det er foreslått reduserte gebyrer for utsendelse av regulerte kravbrev, men med erstatning for ytterligere handlinger i form av fastsatte gebyrer. Virke kan ikke se at det stiller seg prinsipielt annerledes med slike gebyrer og forslår derfor at bestemmelsene i femte og sjette ledd gis anvendelse også for gebyr som erstatning for inkassoforetakets utsendelse av inkassovarsel (§ 5), betalingsutsettelse og avdragsbetaling (§ 9), utstedelse av gjeldsbrev eller annen skriftlig erklæring (§ 10), og for svar på utenrettslige gjeldsordninger (§ 11). Virke foreslår at reglene i § 6 femte og sjette ledd lovteknisk gis som separat forskriftsbestemmelse med virkning også for øvrige relevante gebyr.

Det bør i denne forbindelse også avklares om gebyr for tilbakeføring der skyldneren har betalt for mye (§ 12) faller i samme kategori, eller om gebyret her er uttrykk for inkassoforetakets erstatning for kostnader foretaket pådrar seg for retur til skyldner, som ikke er omsetning og dermed faller utenfor avgiftsområdet.

7. KOSTNADSDEKNING – RETTSLIG INNDRIVING

No cure no pay

Arbeidsgruppen foreslår en rekke tiltak for å begrense unødvendig rettslig pågang. I forslaget begrenses blant annet inkassoforetakenes anledning til å dekke fordringshavers kostnader ved rettslig inndrivning (lovforslagets § 21). Implikasjonen er at fordringshaver må bære kostnadsrisikoen ved rettslig pågang.

Virke mener at denne reguleringen er utfordrende, spesielt i sammenheng med den foreslåtte bestemmelsen om dekningsrekkefølge (nærmere omtalt i kap. 10). Fordringshavere som allerede har fått dekket sitt hovedkrav gjennom inkasso, vil sjeldent være villige til å akseptere kostnadsrisikoen ved rettslig pågang for å oppnå dekning av gjenværende renter og inkassogebyrer. Dette gjelder oftest fordringshavere med små hovedkrav. I slike tilfeller begrenses inkassoforetakets mulighet til å få dekket sine gebyrer.

Virke frykter at arbeidsgruppens forslag vil føre til en tilpasning hos både private og næringsdrivende skyldnere, hvor kun hovedkrav dekkes.

Arbeidsgruppens forslag inneholder unntak fra regelen hvor det kun iverksettes rettslig pågang for udekkede kostnader. Fordringshaver må derfor i enkelte tilfeller frafalle et helt legitimt krav på påløpte renter for at inkassoforetaket skal kunne ta kostnadsrisikoen ved rettslig pågang. En slik løsning vil med dagens nivå på rettsgebyr til det offentlige, særlig være aktuelt hvor rentekravene i den enkelte sak ikke er store.

Virke påpeker at Finanstilsynet må følge opp forslaget for å forhindre omgåelse og utvikling av uheldige konkurranseforhold mellom inkassoforetakene. Finanstilsynet har tidligere fremholdt det som arbeidskrevende å føre tilsyn med reglene om “pay-back”, og arbeidsgruppens flertall fremmer derfor ikke noen bestemmelse om dette. Virke har over omtalt mindretallets forslag til regulering av dette i lovforslagets § 27.

Virke vil derfor foreslå at unntaket fra regelen også omfatter saker hvor hovedkravet er dekket, men hvor renter og inndrivingskostnader gjenstår.

8. GOD INKASSOSKIKK

Virke vil i hovedsak støtte arbeidsgruppens forslag til god inkassoskikk, men vil kommentere enkelte av bestemmelsene. Utøvelse av god inkassoskikk i dialog med den enkelte skyldner forutsetter i dag manuell saksbehandling. På grunn av variasjonen i skyldners henvendelser, kreves saksbehandlere med kunnskap, empati og tid. Dette gjelder særlig for skyldnere med liten eller ingen digital kompetanse og som ikke kan bruke inkassoforetakenes digitale selvbetjeningsløsninger. For at inkassoprosessen i Norge skal kunne ivareta også disse skyldnerne, må inkassoforetakene ha økonomisk handlingsrom til å beholde medarbeidere med kompetanse på dette feltet.

Tilpasset innfordring

Lovforslagets § 33 oppstiller en regel om tilpasning av inkassotiltakene for skyldnere som befinner seg i en særlig vanskelig situasjon. Bestemmelsen nevner tilfeller som alvorlig sykdom, arbeidsledighet eller særskilte betalingsvansker. Samtidig stilles det ikke krav til årsakssammenheng mellom tilfellene og den aktuelle inkassosaken. Det er mulig kravet om tilpasning i “rimelig utstrekning” vil omfatte tilfeller hvor det ikke foreligger årsakssammenheng.

Henvendelser fra skyldnere i særlig vanskelig situasjon kan i liten grad være gjenstand for automatisert behandling og oppfølging. Inkassoforetakenes ansatte må derfor foreta manuelle, skjønnsmessige vurderinger i hvert enkelte tilfelle. Det kan i liten grad garanteres likebehandling av like tilfeller.

Bortfall av skyldners erstatningsansvar

Virke mener bestemmelsen i lovforslagets § 37, 2. ledd, 2. setning, om bortfall av skyldners erstatningsansvar ved brudd på god inkassoskikk er utfordrende. Årsaken er at det skal også skal vektlegges feil som “som ikke kunne hatt noen konsekvenser for skyldneren”.

I merknaden til bestemmelsen heter det at “det oppfattes lite rimelig og lite treffende at rene bagateller som ikke har hatt noen konsekvenser for skyldneren, automatisk skal medføre at kravet på kostnadsdekning går tapt”. Derfor bør bestemmelsen begrenses til de tilfeller hvor skyldner har innrettet seg og feilen dermed har fått betydning for skyldner. Dette vil oppfordre inkassoforetakene til å unngå feil, men også oppfordre foretakene til å korrigere feil så raskt som mulig med korrigerende tiltak ovenfor skyldner.

Inkasso mot mindreårige, umyndige og personer fratatt rettslig handleevne

Gjennom forskriftsforslagets § 16 innføres det særlig regulering av inkasso mot mindreårige, umyndige og personer fratatt rettslig handleevne. Reguleringen er til en viss grad i strid med gjeldende bransjepraksis, som bygger på tolkingsuttalelser fra justis- og beredskapsdepartementet. Virke vil likevel støtte forslaget, men mener at praktisk gjennomføring forutsetter tilgang til nødvendige opplysninger. Se videre diskusjon i kapittelet om personopplysninger.

Oppdragsavtale

Forskriftsforslaget til § 25, 3. ledd definerer en begrensning for fordringshavere å gi inkassoforetaket anvisning på tiltak i konkrete saker, dersom ikke disse tiltakene er omtalt i avtalen. Dersom fordringshaver i en enkelt sak har ønske om rimelige tiltak som er tråd med “god inkassoskikk”, både slik den er formulert i forskriftsforslaget og i henhold til nemnds- og bransjepraksis, vil ikke inkassoforetaket kunne etterfølge et slikt ønske om ikke tiltaket er inntatt i oppdragsavtalen. Dette er unødvendig formalistisk – avtalene er i stor utstrekning inngått mellom profesjonelle aktører og kan dersom partene er enige på ethvert tidspunkt endres.

Virke mener hensynet bak bestemmelsen blir bedre ivaretatt gjennom et forbud mot å avtale innfordringstiltak som er i strid med “god inkassoskikk”. Et slikt forbud vil trolig følge indirekte av prinsippene som ligger bak “god inkassoskikk”, men vil ha en disiplinerende effekt på innfordringsantallene og gi inkassoforetakene en konkret bestemmelse for å avvise fordringshavers ønske om tiltak som etter inkassoforetakets vurdering er i strid med god inkassoskikk.

9. KONSERNINTERNE KRAV

Innfordring av konserninterne krav

I dag er inkassoforetak, uavhengig av organisering, underlagt samme plikter gjennom sin konsesjonsplikt. Dette innebærer at et ordinært fremmedinkassoforetak og et inkassoforetak

organisert i et konsern vil måtte ha de samme systemene, styringsmekanismene og strukturene for å operere i henhold til konsesjonen. Inkassoforetakene må, uavhengig av organisering, forholde seg til det fulle regelverket, med alle kostnader involvert.

Til tross for dette foreslår arbeidsgruppens flertall at inndrivelse av konserninterne krav kun skal kunne avkreve reduserte gebyrer sammenliknet med et ordinært fremmedinkassoforetak. Reduserte gebyrer ved inkasso av konserninterne krav fører til at inkassoforetaket i konsern ikke får dekket kostnadene som er forbundet med sakene. Virke mener flertallsforslaget for konserninterne krav derfor er helt urimelig.

Virke mener derfor at mindretallets løsning, hvor innkreving av konserninterne krav får samme gebyrrettigheter som ved ordinær fremmedinkasso, bør følges.

Arbeidsgruppens mindretall motsatte seg å endre reglene for konserninterne krav, subsidiært at det gis en unntaksregel for finanskonsern. Både i Sverige og Danmark kan fremmedinkassoforetak i konsern, som inndriver et krav fra et av konsernets øvrige selskaper, kreve de samme salærene som ved inndrivning for andre fordringshavere. Forutsetningen er at organiseringen har en selskapsrettslig realitet både utad og innad i konsernet. Som grunnlag for sitt standpunkt, anførte mindretallet:

Etablering og drift av et fremmedinkassoselskap har en betydelig kostnadsside relatert til regulatoriske krav i inkassoloven. De utfyllende kravene som stilles til organisering, kompetanse og internkontroll i et fremmedinkassoforetak har sin motsats i en rett til å kreve høyere salærer enn hvor kreditor driver inn kravene selv

Arbeidsgruppens flertall drøfter heller ikke forslaget konkurrensemessige konsekvenser, de tilfeldige virkningene for skyldner og spørsmålet omkring forholdet til EU-retten.

Forholdet til god inkassoskikk

Arbeidsgruppen hevder at inndrivning av konserninterne krav er «utfordrende sett i lys av kravet til god inkassoskikk». Virke understreker at det ikke er dokumentert at foretak som driver inn konserninterne krav (i tillegg til ordinær fremmedinkasso) i større grad bryter med god inkassoskikk enn andre foretak.

Kravene til god inkassoskikk gjelder uavhengig av hvem som eier fordringen. Arbeidsgruppen begrunner ikke hvorfor tilsyn med både finansierings- og inkassoforetak ikke er tilstrekkelig effektivt til å håndtere brudd på god inkassoskikk for denne typen krav. Arbeidsgruppen argumenterer heller ikke hvorfor reduserte gebyrer er det eneste egnede virkemiddelet for å sikre god inkassoskikk for denne type krav.

Mindretallet argumenterer at det er betydelig mer fremtidsrettet og fleksibelt å følge opp brudd på god inkassoskikk gjennom tilsynsmyndighetene. Ved behov fastsettes heller utfyllende forskrifter for å sikre et klart regelverk.

Virke fremhever at fremmedinkassoforetak som inndriver konserninterne krav setter de samme kravene til saksbehandlingen i saker tilhørende konsernselskap som for sakene for eksterne fordringshavere. Også for fremmedinkassoforetak er det viktig å ivareta et godt kundeforhold mellom fordringshaver og skyldner og unngå negativ omtale som identifiseres med fordringshaver.

I) Konkurransemessige konsekvenser

Arbeidsgruppens forslag, som gir reduserte gebyrer for inkassoforetak som inndriver konserninterne krav, innebærer at kostnaden relatert til disse kravene ikke fullt ut blir dekket. Dette betyr at en betydelig del av kostnaden må dekkes av andre enn skyldner.

Aktørene som driver inn krav på vegne av et annet selskap i konsernet vil med det nye forslaget pålegges betydelig endrede rammevilkår. Endringene vil føre til en urimelig forskjellsbehandling sammenlignet med inkassoforetakene som ikke inngår i et konsern, når det gjelder muligheten til å konkurrere om å inndrive krav fra andre selskaper som inngår i konsernet. I tillegg vil forslagene til sammenslåing av krav gi en dobbel, negativ effekt for aktører som blir definert som inkassoforetak for konserninterne krav.

II) Tilfeldig fordel for skyldner

Arbeidsgruppens forslag fører til at like krav blir behandlet på ulik måte. Virke finner det uheldig at gebyrstrukturen avhenger av hvordan inkassoforetaket som gjør jobben er organisert.

Eksempelvis vil en forbruker som kjøper to varer på kreditt i to nettbutikker, kunne oppleve at salærpåslaget og inkassoprosessen, dersom arbeidsgruppen får det som den vil, varierer basert på hvem nettbutikkene har avtale med for inkasso. I eksemplet selges kravet fra den første nettbutikken til et finansieringsselskap, som er en del av et konsern også bestående av et inkassoforetak. Kravet fra den andre nettbutikken selges til et enkeltstående finansieringsselskap. Kjøper gjør ikke opp innen forfall og disse kravene sendes til inkasso, hvor begge kravene sendes til samme inkassoforetak (som er i samme konsern som finansieringsselskap 1).

Innfordringen av det andre kravet vil følge de ordinære reglene som gjelder for fremmedinkasso, mens det første kravet vil følge reglene som foreslås i inkassoforskriften § 7a. For inkassoforetaket så vil disse kravene i utgangspunktet være like å kreve inn, mens reglene tilsier at innkrevingen av det første kravet skal være mindre kostnadskrevenne ettersom finansieringsselskapet og inkassoforetaket er i samme konsern. Forbrukeren på sin side har ingen forventning om at det vil være mindre kostbart med inkassobehandling av det ene kravet fremfor det andre.

III) Forholdet til EØS-regelverket

Virke savner en vurdering av hvordan de foreslåtte endringene vil påvirkes av EØS-retten. EØS-avtalens art. 36 forbyr restriksjoner på den frie tjenesteutvekslingen mellom landene i EØS. Denne sikrer at tjenesteytere fra andre EØS-land får tilgang til tjenestemarkedene i Norge uten hindringer. At inkassovirksomhet omfattes av EØS-avtalens definisjon av tjenester synes avklart i EU-domstolen, se sak C-3/95 Reisebüro Broede mot Sanker premiss 23-24. I tillegg vil trolig etableringsfriheten av art. 31 få relevans i denne sammenhengen. Rettspraksis fra EU-domstolen trekker i retning av at begge begrep har en vid tolkning.

Det må vurderes om arbeidsgruppens forslag med ulike gebyrregimer for ordinær fremmedinkasso og konsernintern inndrivelse, innebærer en restriksjon i strid med de to frihetene i EØS-avtalen. Ifølge rettspraksis vil en restriksjon være lovlig jf. EØS-avtalen dersom den begrunnes med at det foreligger tvingende allmenne hensyn. Restriksjonen må ivareta et legitimt hensyn, samt være proporsjonal. Derfor må det drøftes om de foreslåtte

salærkuttene for konserninterne krav anses legitime og proporsjonale siden det allerede finnes et mindre inngripende virkemiddel tilgjengelig i dagens gjennomskjæringslære med fungerende tilsynsmyndigheter. Det må foretas en nærmere vurdering av om regler som i realiteten skyver innfordringskostnadene over på fordringshaver, i form av at deres egne kostnader ikke dekkes av salærene de kan kreve, er proporsjonale.

Virke mener at hensynet til skyldnerne er ivaretatt gjennom de øvrige prisreguleringene og gebyrregimene som er foreslått. Gode grunner taler dermed for at de foreslåtte endringene i inkassoforskriften § 7 a per nå ikke er tilstrekkelig utredet, og at en slik endring dermed foreløpig ikke kan finne sted.

10. KLIENTMIDDELBEHANDLING

Dekningsrekkefølge

I gjeldende obligasjonsrett kan skyldneren selv velge hvilke deler av et krav som skal dekkes først ved delbetaling. Dersom skyldneren ikke har gjort et valg, kan fordringshaveren bestemme rekkefølgen.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 22 fjerde ledd at delbetalinger først skal dekke hovedstolen eller forfalte terminbeløp, hvis skyldneren ikke har bestemt noe annet. Denne bestemmelsen gjelder kun for inkassoforetak og pålegger således ingen plikter for fordringshavere. Hensikten er å lovfeste prinsippet om at skyldneren kan bestemme hvilken del av kravet en delbetaling skal dekke.

Etter Virkes syn forsterker ikke forslaget gjeldende rett, men introduserer i stedet en bestemmelse om obligatorisk dekningsrekkefølge, med virkning kun for krav som er til innfordring hos et inkassoforetak. Virke mener dette er prinsipielt uheldig og at slik særregulering i inkassoloven kan gi uheldige og utilsiktede virkninger. Eksempelvis vil en fordringshaver med høyere avtalt rente enn lovens forsinkelsesrente kunne se seg tjent med å innfordre kravet selv for å unngå det rentetap den foreslåtte regelen innebærer, i stedet for å overlate innfordring til et inkassoforetak.

Virke mener arbeidsgruppens lovforslag kan føre til at innfordringen av typisk høyrente-kreditter ikke vil bli overlatt til inkassoforetak, men bli utført som egeninkasso. Egeninkasso er underlagt reglene i kap. 5 om god inkassoskikk, men ikke reglene i kap. 6 og 7 om hhv. nemndsbehandling og tilsyn. Skyldner vil derfor blant annet ikke kunne påklage påståtte brudd på god inkassoskikk til Finansklagenemnda Inkasso eller Finanstilsynet.

Det er Virkes oppfatning at en eventuell bestemmelse om obligatorisk dekningsrekkefølge ved delbetaling bør skje ved sentral lovregulering, eksempelvis i gjeldsbrevloven eller finansavtaleloven – ikke som avvikende særregulering i en inkassolov.

11. PERSONOPPLYSNINGER

Inkassoforetakene mangler i dag nødvendige tilganger til å gjennomføre identifisering av skyldnere. Dette gjelder for innhenting av I) Taushetsbelagte opplysninger og II) Ikke-taushetsbelagte opplysninger. Arbeidsgruppen foreslår ny lovhjemmel for innhenting av taushetsbelagte opplysninger. Virke presiserer at denne type hjemmel også mangler for å kunne identifisere ved innhenting av ikke-taushetsbelagte opplysninger.

Taushetsbelagte opplysninger

Arbeidsgruppen har i lovforslagets § 31 fremmet forslag om at inkassoforetakene må ha hjemmel for å få tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret. Forslaget omfatter:

- Kontaktopplysninger for dødsbo
- Opplysninger om foreldre og foreldreansvar
- Opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt

Opplysningene skal gi inkassoforetakene grunnlag for å avklare om mindreårige og voksne vergehavere har samtykket til avtaleforholdet som førte til gjeldsopptak. På denne måten kan innfordringen eventuelt rettes mot vergen. Tilsvarende hensyn ligger til grunn for forslaget om voksne som har avgitt fremtidsfullmakt som senere er blitt stadfestet. Inkassobransjen har tidligere foreslått (under behandling av endringer i finansforetaksloven) at opplysninger om foreldre og foreldreansvar skal gjøres tilgjengelig. Dette ble ikke fulgt opp av Finansdepartementet.

Arbeidsgruppen forutsetter at inkassoforetakene får tilgang til folkeregistrerte opplysninger om foreldreansvar for at lovforslaget om mindreårige skyldnere skal kunne fungere. Opplysninger om foreldreansvar er ifølge arbeidsgruppen særlig viktig i de tilfellene foreldre ikke har foreldreansvar, for at inndrivningen ikke skal rettes mot feil person. Arbeidsgruppen understreker at hensikten med forslaget ikke er å effektivisere inndrivning, men å tilpasse inndrivningen av hensyn til den mindreårige.

Virke støtter lovforslaget for de foreslåtte kategoriene opplysninger over. Når det gjelder opplysninger om dødsbo, er endringsbestemmelse til någjeldende inkassolov § 28 allerede vedtatt.

Ytterligere behov - sikker identifikasjon av skyldner og indentifisering av mindreårige

Problemet oppstår fordi arbeidsgruppen antar at inkassoforetakene har nødvendig og tilstrekkelig tilgang til Folkeregisterets opplysninger om navn, adresse, fødsels- og personnummer. Slik informasjon er etter folkeregisterloven § 9-1 annet ledd ikke underlagt taushetsplikt.

Etter folkeregisterloven § 10-1 annet ledd kan inkassoforetak kun få utlevert ikke-taushetsbelagte opplysninger om «navngitte identifiserbare personer». Utlevering fra Folkeregisteret forutsetter dermed unikt treff på søk med kombinasjon av navn, adresse eller fødselsdato. Dette betyr at inkassoforetakene foruten korrekt navn, må motta fødselsdato eller korrekt adresse fra fordringshaver for å kunne foreta et slikt søk. Om det ikke foreligger entydig treff, mottas det kun tilbakemelding fra registeret om at det finnes flere treff, men ingen informasjon om disse treffene. Bransjens tilgang til opplysninger som ikke er underlagt taushetsplikt er derfor lite tjenlig for identifisering av skyldner, herunder identifisere en skyldner som mindreårig. For å kunne motta liste over disse treffene, må inkassoforetak gis lovhjemmel i folkeregisterloven § 10-1 første ledd.

Tilgang til registeret med hjemmel i § 10-1, første ledd vil i tillegg gi inkassoforetakene tilgang til tidligere adresser, inn- og utflyttingsland med registrert flyttedato. Også dette er kategorisert som ikke-taushetsbelagte opplysninger, men utlevering forutsetter lovhjemmel i § 10-1 første ledd. Opplysningene er nødvendig for å dokumentere overholdelse av aktivitetsplikt der skyldner har ukjent adresse og det kan gis tilleggsfrist etter foreldelsesloven § 10 (uvitenhet og andre hindringer).

Tilgang til flytte- og registreringsdatoer for historiske adresser har videre betydning for å kunne inndrive krav som bygger på et norsk gjeldsbrev i utlandet (dersom skyldner flytter til utlandet). Det er normalt et krav for bruk av norske gjeldsbrev som tvangsgrunnlag i utlandet, at skyldner var bosatt i Norge på det tidspunkt hvor gjeldsbrevet ble undertegnet - slik det også for norsk rett fremkommer i lov om nordiske privatrettslige dommer § 4, 2. ledd b). Utskrift fra Folkeregisteret med informasjon om flytte-/registreringsdatoer for historiske adresser, blir i alle europeiske land akseptert som bevis for dette kravet. Uten utskrift fra folkeregisteret som dokumentasjon for at skyldner bodde i Norge da gjeldsbrevet ble opprettet, er det nødvendig å reise søksmål om kravet i utlandet med de sakskostnadene det kan innebære for skyldner.

APPENDIKS

TILSTØTENDE LOVENDRINGER

Regler for foreldelse

I Norge nedlegges utleggstrekk til fordel for en fordringshaver i inntil 24 måneder, i den rekkefølge begjæringene kom inn til namsmyndigheten. Inkassoforetakene må for å oppnå dekning forsøke å iverksette rettslig pågang slik at begjæringen kan overta et trekk som snart løper ut. Med flere fordringshavere som søker dekning, vil skyldner dermed bli ansvarlig for rettslige kostnader som påløper uten at det gir trekk og løsning av kravet. Rettslig pågang fra flere fordringshavere belaster namsmyndighetene og påfører skyldner betydelige sakskostnader man kunne vært foruten.

Renter, herunder lovens forsinkelsesrenter, foreldes i henhold til foreldelseslovens hovedregel etter tre år. I Norge fører dette til, særlig for finanskrav med høy avtalt rente, gjentatte utleggsbegjæring for samme hovedkrav kun for å avbryte foreldelse av rente påløpt de siste tre år.

Den svenske modellen for utleggstrekk forhindrer gjentatte begjæring i forsøk på å «overta» etter et trekk som er i ferd med å løpe ut på tid. I Sverige løper trekket til fordringen er dekket. I Sverige vil krav som står uimotsagt etter utsendelse av kravbrev ikke foreldes. En slik regel i norsk foreldelseslov vil kunne spare skyldner for kostnader forbundet med ellers unødvendig rettslig pågang. Særlig vil dette være til fordel for skyldnere med manglende betalingsevne, hvor resultatet av en utleggsforretning vil bli «intet til utlegg». Skyldner vil ellers bli påført betydelige kostnader, kun for formålet å avbryte foreldelse av rentekrav.

Regler for fordeling av utleggstrekk

I Sverige sørger Kronofogden for å fordele beløpet som er blitt trukket gjennom utlegg mellom fordringshaverne på en forholdsmessig måte. Trekket løper til fordringene er dekket. Svenske inkassoforetak har fortløpende tilgang til opplysninger om innregistrerte begjæring, nedlagt trekk og fordeling av disse. Dermed kan de løpende foreta vurdering av mulighetene til å oppnå dekning. Ligger det eksempelvis allerede inne begjæring eller løpende trekk for et stort antall krav vil en begjæring om utlegg for et beløpsmessig beskjedent krav ikke være økonomisk lønnsomt for fordringshaver. Kravet vil da i stedet bli overført til såkalt «etterbevakning», uten å pådra skyldner kostnader for utferdigelse av begjæring og rettsgebyr til det offentlige.

Kronofogden sentralt administrerer trekk, fordeling og utbetaling til fordringshaverne. Virke forstår det slik at Kronofogden også sørger for (tvangs-) salg og oppgjør ved realisering av utleggspant i skyldners formuesgoder. Virke vurderer ordningen med forholdsmessig fordeling av trekk som er godt egnet til å redusere rettslig pågang i et utleggskappløp fra et antall fordringshavere som det norske regelverket fører til; Først i tid, best i rett.

Slike endringer av det norske inkassosystemet medfører imidlertid behov for ytterligere utredning før det finner en «norsk form», tilpasset øvrig regelverk. En vesentlig del av kostnadene som pådras skyldner skjer på et rettslig tidspunkt i inndrivningen. Derfor mener Virke at departementet parallelt med endring av inkassoloven bør vurdere endring av regelverket for begjæring om utlegg til namsmyndighetene og regler om foreldelse av

(uimotsagte) krav. Regelendringer vil kunne redusere antall begjæringer til namsmyndighetene vesentlig, og sørge for en betydelig kostnadsbesparelse for skyldner.

INKASSOPROSESSEN I SVERIGE

Den svenske inkassoprosessen kan illustreres som følger:

Tid fra forfall av faktura (dager)	Aktivitet	Kostnad for skyldner
+ 1	Både betalingspåminnelse og inkassovarsel kan sendes dagen etter fakturaforfall. Hva som sendes avhenger av skylderens kravsscore (god, middels, dårlig), som vurderes fortløpende.	Påminnelse: SEK 60 Inkassokrav: SEK 180
+1 til +8/10	Inkassokravet har 8 dagers betalingsfrist. Påminnelsen har ofte frist på 10 dager. I mellomtiden kan ikke inkassoforetaket foreta andre aktiviteter enn å ta telefon dersom skyldner ringer.	
+13	Advarsel om at kravet sendes til Kronofogden. Kronofogden kan unngås om skylderen gjør opp umiddelbart.	
+13/14	Saken sendes til Kronofogden. Inkassoforetakene kan ikke gjøre noe mens saken er hos Kronofogden. Skylderen må samtykke på papir. Om ikke Kronofogden lykkes med dette kan «delgivningsservice» benyttes med et utlegg på SEK 1000 som skyldner må betale.	Utlegg: SEK 300 Avgift: SEK 380 Potensielt utlegg: SEK 1000
	Betalingsavtale kan opprettes hos inkassoforetakene og kravet må da tilbakekalles fra Kronofogden.	Avgift for avbetalingsplan: SEK 170 SEK 60 per avdrag
+93 - 103	Kronofogdens system er i stor grad automatisert. Normalt tar det 80 til 90 dager før man får dom/utlegg. Dom utløser tre års betalingsanmerkning.	
Arlig	Kronofogden holder på saken til en årlig avgift på SEK 600 per år	Årlig avgift: SEK 600